

Äänekoski 6.8.2019
Hanna Niittymäki

Kuka on Hanna?

- Ikä?
- Sukupuoli?
- Mistä kotoisin?
- Poliittinen kanta?
- Uskonto?
- Seksuaalinen suuntautuminen?
- Kuuluuko johonkin vähemmistöön?
- Ammatti?
- Perhe?
- Harrastukset? Luonne?

Mistä tänään puhutaan?

- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöstä ja -suunnittelusta
- identiteetistä, ennakkoluuloista, syrjinnästä
- Oman koulun käytännöistä ja tulevaisuudesta

Saadaan toivottavasti käytännöllisiä välineitä työskentelyyn lasten ja nuorten kanssa!

Omien etuoikeuksien tutkintaa...

- Kuuntele väitteet ja mieti, mitkä pitävät paikkaansa sinun elämässäsi.

Väitteitä löytyy **Älä oletta** -oppaan sivulta 66. Harjoituksen nimi on Etuoikeuskävely: https://www.dropbox.com/s/bfgw8cddd30vtkp/NORMIT_NURIN.pdf?dl=0

Teflon-testi

Kuinka usein joudut elämässäsi epämukaviin tilanteisiin tai epämukavan erityishuomion kohteeksi seuraavien ominaisuuksiesi takia?

Anna itsellesi jokaisesta kohdasta pisteet 0-3. saat siis minimissään 0 pistettä ja maksimissaan 24 pistettä koko testistä. (Pisteitä ei tarvitse kertoa toisille.)

ei koskaan = 0p, harvoin = 1p, joskus = 2p, usein = 3p

- ikä
- sukupuoli
- seksuaalinen suuntautuminen
- etninen tausta
- äidinkieli
- kansalaisuus
- vamma/terveydentila
- uskonto tai muu katsomus

AN-
SVATUS
NEUVOLA

Yhdenvertaisuus vai tasa-arvo?

Yhdenvertaisuus on perusoikeus, joka viittaa samanarvoisuuteen kaikilla ihmisryhmillä.

Vakiintunut käytäntö on käyttää yhdenvertaisuuden käsitettä eri ihmisryhmien välillä, ja **tasa-arvon** käsitettä eri sukupuolista tai sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän kiellosta ja syrjinnän ennaltaehkäisystä puhuttaessa.

Lait, laatijat ja valvojat...

Tasa-arvolaki, sosiaali- ja terveysministeriö,
tasa-arvovaltuutettu

Yhdenvertaisuuslaki, oikeusministeriö,
yhdenvertaisuusvaltuutettu

Molemmat lait uudistuivat 1.1.2015!

Syrjintäperusteet - yhdenvertaisuuslaista (1.1.2015)

- ikä
- alkuperä
- kansalaisuus
- kieli
- uskonto
- vakaumus
- mielipide
- poliittinen toiminta
- ammattiyhdistystoiminta
- perhesuhteet
- terveydentila
- vammainen
- seksuaalinen suuntautuminen
- tai muu henkilöön liittyvä syy

Syrjintäperusteet - mainittuina ihmisoikeuksien julistuksessa

- sukupuoli
- kieli
- uskonto
- rotu
- ihonväri
- poliittinen tai muu mielipide
- omaisuus, varallisuus
- syntyperä
- terveydentila
- vammaisuus
- poliittinen tai ammatillinen toimiminen
- kansallinen tai yhteiskunnallinen alkuperä
- vähemmistöön kuuluminen
- muu asema, tekijä

Mitä ihmisoikeudet ovat? Amnesty (3.-9.1k)

<https://www.youtube.com/watch?v=wMU6g1NAn48&t=1s>

Syrjinnän vastainen lainsäädäntö ei koostu yksistään syrjintäkielloista vaan myös **velvoitteista edistää yhdenvertaisuutta aktiivisin toimin.**

Velvoitteen mukaan tulee muuttaa olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista

Syrjinnän eri muodot

- **Välitön syrjintä**

– jotakuta kohdellaan jonkun lainsäädännössä kielletyn syrjintäperusteen perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa

- **Välillinen syrjintä**

– näennäisesti puolueeton sääntö, peruste tai käytäntö asettaa henkilöt jonkin kielletyn syrjintäperusteen nojalla epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden, jollei kyseisellä säännöksellä, perusteella tai käytännöllä ole puolueettomasti perusteltavissa olevaa oikeutettua tavoitetta

Syrjinnän eri muodot, jatkuu:

- **Häirintä**

- henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri” (Yhdenvertaisuuslaki 6:3 §)

- **Ohje tai käsky syrjiä**

- **Kohtuullisten mukautusten epääminen**

- tilannekohtaisista mukautuksista kieltäytyminen, jolloin vammaisen henkilö ei voi osallistua opetukseen

- **Syrjivän työpaikkailmoittelun kieltö**

- + **Vastatoimien kieltö**

- ketään ei saa asettaa epäedulliseen asemaan tai kohdella siten, että häneen kohdistuu kielteisiä seurauksia sillä perusteella, että hän on valittanut tai ryhtynyt toimenpiteisiin oikeuksiensa turvaamiseksi

Ns. Positiivinen erityiskohtelu

“Erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. “

Tasa-arvolain näkökulmat

- Segregaation lieventäminen
- Sukupuolen moninaisuus
- Häirinnän ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

Kuumatuoli

- jos olet eri mieltä väitteestä, tuoli alkaa polttaa ja nousee ylös.

Kuumatuoli

- Tytöt ovat usein luonnostaan hoivaavia

Kuumatuoli

- Pojat osaavat usein paremmin matematiikkaa

Kuumatuoli

- Se, että miehiä on enemmän johtajina liittyy heidän luontaisiin ominaisuuksiinsa

Kuumatuoli

- Kohtelen tyttöjä ja poikia samalla tavalla

Kuumatuoli

- Kyllä muiden pitää saada tietää lapsen sukupuoli

Kuumatuoli

- Tuntuisi haastavalta luopua kaksijakoisesta sukupuoliluokittelusta

Koululaiset kertovat

<https://vimeo.com/302658045>

Sukupuolineutraalista sukupuolitietoiseen

- Ops 2004 oli näkökulmiltaan sukupuolineutraali. Siinä siis käsiteltiin sukupuolta kuin sillä ei olisi mitään merkitystä.
- Sukupuolitietoinen opetus kiinnittää huomiota esimerkiksi oppimateriaalien ja ympäröivän maailman sukupuolittuneisiin käytäntöihin
- Sillä on merkitystä, onko oppilas tullut kohdatuksi tyttönä vai poikana elämänsä aikana.

Sukupuolen moninaisuus

<https://vimeo.com/30549203>

1

Miten siis saavuttaa tasa-arvo ja
yhdenvertaisuus?

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

1. Opiskelkaa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus asioita kollegoiden ja lasten kanssa! (Tärkein!!!)
2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen arviointi
3. Toimenpiteiden valinta
4. Kirjaaminen
5. Hyväksyminen
6. Tiedottaminen
7. Toimeenpano
8. Seuranta

Hannan suosituksia kouluille lukuvuotta varten:

- * Jokaisen opetusryhmän kanssa toiminnallinen oppitunti tai pari siitä, mitä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus ovat. (materiaalivinkkejä tulee perässä)
- * Jos toteutetaan kysely, niin se sisältää konkreettisia kysymyksiä liittyen kaikkiin syrjinnänperusteisiin (tarkistuslistat: <https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2018/12/yhdenvertaisuuden-edistijn-tarkistuslistat-kouluille.pdf>)
- * Kun on haasteita paikannettu, laaditaan oppilaslähtöinen tiedotuskampanja lukuvuoden tavoitteista. (ennen joulua)
- * Myös opettajat ja koulunkäynninohjaajat voisivat ottaa omia tavoitteita lukuvuodelle.
- * Väliarviointia voisi suorittaa vaikkapa viikolla 12 eli syrjinnänvastaisella viikolla

Esimerkkejä konkreettisista tavoitteista:

- Opetusmateriaalien, koulun käytäntöjen ja median tarkastelu sukupuolitietoisesti ja vähemmistötietoisesti (opettajat ja oppilaat yhdessä)
- Homovitsit, rasistisen vitsit ja seksistiset vitsit pannaan. Millainen huumori on ok? (voisi sopia opehuoneen käytännöksi, mutta toivottavasti myös oppilaat lähtisivät mukaan)
- Oman kielenkäytön ja käytöksen tarkkailu sukupuolittamisen näkökulmasta
- Oppitunteja kaikille opetusryhmille, joiden tavoitteena häirinnän ennaltaehkäisy...

Muista nämä

🌈 Epätasa-arvo on vain harvoin yksilön tietoisien toiminnan tulosta.

🌈 Epätasa-arvo piiloutuu usein toiminnan ehtoihin ja rakenteisiin.

🌈 Myös hyväntahtoisiksi tarkoitettut teot tai tokaisut voivat olla eriarvoistavia.

🌈 Tasa-arvotyö lähtee ensisijaisesti purkamaan yleisiä vallalla olevia käsityksiä, ajattelumalleja ja rutiineiksi muodostuneita käytäntöjä.

Älä oletta mitään...

- oppilaista
- oppilaiden perheistä
- eri kielisistä
- eri uskontojen edustajista
- tytöistä, pojista, muista
- kenestäkään!

<http://suomi100-sateenkaarenavareissa.fi/wp-content/uploads/2017/05/mitNurin.pdf>

*Kuvittele mainos, jossa
suomalainen nainen
mainostaa maitoa!*

Anna elämän maistua

RAUHAN-
KASVATUS-
NEUVOLA

*Kuvittele kilo
perunoita lattialle.*

*Kuvittele
jääkiekkoilija
suutelemassa
puolisoaan.*

SHOCKING? FOR WHO?

International Day
Against Homophobia
May 17th

A Fondation Émergence campaign

Robert Liberman Photography

We fight against prejudice
514 866 6788
www.fondationemergence.org

www.homophobiaday.org

P.O. Box 1006, Station C, Montreal (Quebec) H2L 4V2
mail@homophobiaday.org

Syrjimättömyys, yhdenvertaisuus (art. 2)

Esteettömyys

- **Fyysinen ympäristö**
 - Tilojen ja rakennusten esteettömyys, esim. luiskat, leveät ovet, hissit, madalletut kynnykset ja koho-ohjaimet lattiassa
- **Psyykinen ympäristö**
 - Tiedot, taidot ja kyvyt, joita henkilö tarvitsee toimiakseen yhdenvertaisesti muiden kanssa
- **Sosiaalinen ympäristö**
 - Asenteet, jotka mahdollistavat eri ryhmien osallistumisen

*Seuraa
materiaalivinkkejä...*

eskarit-4 Lk

<https://prezi.com/qgw4tldp02s/ole-oma-itsesi-ja-anna-toistenkin-olla-kysymykset-mukana/>

*Ole oma itsesi ja anna
toistenkin olla!*

*Kaikki Todd Parrin kuvakirjat
on hyviä!*

Työpajarunko 7.-9.lk identiteetti, ennakkoluuot, syrjintä, vihapuhe

<https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2018/12/ylkoulun-ja-toisen-asteen-tuntisuunnitelma.pdf>

Koulun tilojen turvallisuuskartoitus

Jokainen oppilas saa pari vihreää ja pari punaista post-it-lappua. Ne käydään sijoittamassa koulun yhteisiin tiloihin niin, että vihreät mukavan tuntuisiin paikkoihin ja punaiset ikävän tuntuisiin paikkoihin. Kuvataan tulokset ja ideoidaan kehittymahdollisuuksia! Jos esim. wc:t koetaan turvattomiksi, tarvitaanko uusia “vessarauhasääntöjä”?

Häirintä

My space, not yours -manuaali. Hyviä harjoituksia ja videoita etenkin yläkoululaisille.

http://www.violary.fi/wp-content/uploads/2017/09/MSNY-opaskirja_29_9_17.pdf

Tietoa häirinnästä:

<http://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2019/01/hirint-2.pdf>

Sanat jotka satuttavat 4.-9.lk

<https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2018/12/sanat-jotka-satuttavat-harjoitus.pdf>

Harjoitus, jossa analysoidaan lasten ja nuorten joukossa käytettyjä nimittely- ja haukkumasanoja.

Tarkistuslistat

<https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2018/12/yhdenvertaisuuden-edistijn-tarkistuslistat-kouluille.pdf>

Vinkkejä siihen, miten arvioida opetusta, opetusmateriaaleja, koulun tiloja ja toimintakulttuuria yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmista.

We Must Raise Girls To Be Brave, Not
Perfect **Suosittelen tämän katselua
kollegoiden kesken!**

<https://www.facebook.com/GirlsWhoCode/videos/10160471574640652/>

Sanoista tehty

Planin opetusmateriaali sukupuolten
tasa-arvosta. Sisältää 3 x 90 min. työpajaa.

[http://www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2018/09/
sheboard-opetusmateriaaliVALMISFINAL.pdf](http://www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2018/09/sheboard-opetusmateriaaliVALMISFINAL.pdf)

Hyvä blogi-teksti segregaatista:

<https://tietokayttoon.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/sukupuolittuneet-ammattikasitykset-yksi-ammattillisen-segregaation-syy>

“Ammatillisessa koulutuksessa kahdestatoista suurimmasta alasta seitsemällä opiskelee yli 90 % joko naisia tai miehiä, ja kolmella alalla yli 80 % naisia tai miehiä. Ammatilliset oppilaitokset voikin nähdä lähes poika- ja tyttökouluina, kun naiset ja miehet opiskelevat niin suurelta osin eri aloilla”

Mikä edistää tai estää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista Äänekosken kouluissa?

Listatkaa asioita pienryhmissä kolmeen sarakkeeseen idealla:

- plussat, miinukset, uudet ideat

Lisää resursseja:

Yhtä aikaa -sivusto sisältää lyhyitä luentovideoita, asiantuntija haastatteluita, ideoita luokkahuoneeseen yms. yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen kouluissa:

<http://maailmankoulu.fi/yhta-aikaa/>

Kiitos!

t. Hanna Niittymäki

hanna.niittymaki@gmail.com

www.rauhankasvatusneuvola.fi

Facebook: Rauhankasvatusneuvola

www.maailmankoulu.fi

